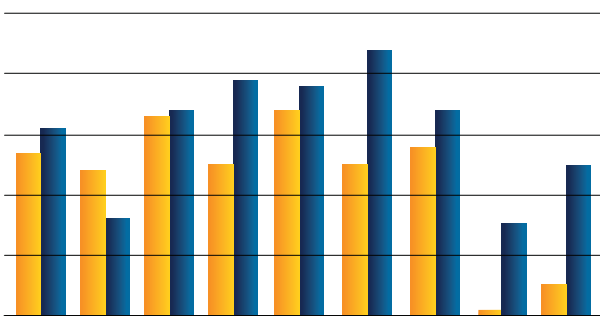

BAROMETER Q1 2019

METAAL & TECHNIEK

VAKBLAD VOOR HET MKB-METAAL

AFGEVLAKTE GROEI VOOR MKB-METAAL

AANTAL BEDRIJVEN MET VACATURES AFGENOMEN

Met beide voeten op de grond

Het eerste kwartaal van 2019 is achter de rug en dus heeft Koninklijke Metaalunie de eerste economische resultaten van onze sector in kaart gebracht. Hoe staan we ervoor is de hamvraag. Vooropgesteld: nog steeds goed. Maar na een iets zwakkere groei in het vierde kwartaal van 2018, neemt de groei in het eerste kwartaal van 2019 toch nog iets meer af. Het saldo van positieve en negatieve antwoorden op onze enquête toont dat men nog steeds positief is, maar ten opzichte van het eerste kwartaal 2018 is deze score naar beneden gegaan van ruim 37% naar iets meer dan 20%.

Dat is op zich niet alarmerend; absoluut niet. Het zet ons gewoon weer even met de beide voeten op de grond. Positief is dat de sector met meer optimisme kijkt naar het tweede kwartaal van 2019 en dat geeft vertrouwen. Maar de cijfers die tot ons komen uit Duitsland maken mij voorzichtiger: in januari waren de opdrachten voor de industrie bij onze oostburen 2,1% lager dan in december. De cijfers in februari tonen een afname van 4,2% ten opzichte van januari. Dat geeft toch wel een beetje te denken. Zijn we aan het eind gekomen van een periode van hoogconjunctuur? Zijn het de internationale handelsspanningen of zijn het de perikelen rond de Brexit? We weten het niet. Het zal zeker niet één oorzaak zijn die deze tendens veroorzaakt.

Maar feit is wel dat de onzekerheid zeker niet geringer wordt en onzekerheid maakt mensen (en dus ook ondernemers) voorzichtiger. We moeten alert blijven: de productie van de (Duitse)

auto-industrie is het laatste halfjaar duidelijk afgenomen. De elektrificatie van de automobiliteit krijgt op termijn een grote impact op de toeleverende sector. Het aantal componenten van een elektrische auto ligt significant lager dan van een auto met een verbrandingsmotor. Dat betekent nieuwe uitdagingen in markten, producten en processen. En dat is het wat ondernemerschap zo uitdagend maakt: veranderen, verbeteren, vernieuwen en niet in de laatste plaats onderscheiden. Als we die vier componenten op de juiste wijze inzetten, dan zie ik de toekomst voor onze sector met vertrouwen tegemoet.

Bert Jaarsma,
Directeur Organisatie
Koninklijke Metaalunie

Dit katern verschijnt elk kwartaal in Metaal & Techniek en is gebaseerd op de Economische Barometer; het kwartaalonderzoek onder leden van Koninklijke Metaalunie naar de economische stand van het MKB-metaal.

ONDANKS VERDER AFGEVLAKTE GROEI Q1:

MKB-metaal positiever over tweede kwartaal

Een jaar geleden bereikte de Economische Barometer van het MKB-metaal de hoogste stand (38%) na de crisis van eind 2008. Na vier kwartalen van afnemende groei staat de Barometer nu op een stand van 21%. Meest opvallende uitkomst: het MKB-metaal verwacht een beter tweede kwartaal.

In vergelijking tot het vierde kwartaal van 2018 zijn de realisaties afgenomen. Dit betreft zowel de binnen- als buitenlandse orderportefeuille als ook het bedrijfsresultaat. Ook de waardering van de orderportefeuille is afgenomen ten opzichte van het vorige kwartaal. De verwachtingen voor het tweede kwartaal liggen daarentegen weer hoger dan een kwartaal geleden. Bij 20% van de bedrijven is de werkgelegenheid in het eerste kwartaal verder toegenomen. Voor het eerst in bijna vijf jaar zijn er per saldo meer bedrijven waarbij het aantal medewerkers op flexibele contracten is afgenomen. Het aantal bedrijven dat de verkoopprijzen heeft weten te verhogen, is groter dan in het vorige kwartaal maar beduidend lager dan een jaar geleden. De winstgevendheid ligt in het eerste kwartaal op hetzelfde niveau als een kwartaal eerder. Dit zijn de belangrijkste conclusies uit de Economische Barometer van het eerste kwartaal van 2019.

ORDERPOSITIE BINNENLAND

In het eerste kwartaal van 2019 is de orderpositie binnenland verder afgevlakt. In het hele MKB-metaal zijn er nog steeds meer bedrijven waarbij de orderportefeuille is toegenomen, dan er bedrijven zijn waar deze is afgenomen. Maar de groei is toch aanzienlijk lager dan bijvoorbeeld drie kwartalen geleden. Toen nam bij de helft van de bedrijven de binnenlandse orderportefeuille toe tegenover 9% waarbij deze afnam. In het eerste kwartaal van 2019 is bij 30% van de bedrijven de orderportefeuille gegroeid terwijl deze bij ruim 20% afnam.

Er zijn iets meer constructiebedrijven (zowel bouw als niet bouw) die aangeven een wat klei-

nere orderpositie te hebben, dan er bedrijven zijn die een grotere binnenlandse orderpositie hebben. Opvallend is dat onder de oppervlaktebehandelaars de meeste bedrijven zijn die een betere orderpositie hebben dan een kwartaal eerder.

Ondanks de afgevlakte groei zijn de ondernemers over het algemeen nog redelijk tevreden over hun binnenlandse orderpositie. Die tevredenheid is wel iets afgenomen ten opzichte van het vierde kwartaal van 2018. 42% van de respondenten geeft aan tevreden te zijn over de orderpositie. Slechts 8% van de respondenten geeft aan ontevreden te zijn over deze orderpositie. Net als in het laatste kwartaal van 2018 zijn de toeleveranciers aan de bouw en de oppervlaktebehandelaars het meest tevreden over de binnenlandse orderpositie.

In het vorige kwartaal was het aantal ondernemers dat een toename van de orderpositie verwachtte, nagenoeg gelijk aan het aantal ondernemers dat een afname verwachtte. Aan het einde van het eerste kwartaal hebben de optimisten weer licht de overhand. 23% verwacht in het tweede kwartaal een toename van de orderpositie, terwijl 18% een afname ervan verwacht. De machinebouwers en de toeleveranciers aan de bouw zijn positiever dan gemiddeld in het MKB-metaal terwijl de constructie- en lasbedrijven juist minder positief zijn. Onder de respondenten is de gemiddelde totale orderportefeuille in weken licht afgenomen van 9,4 na afloop van het vierde kwartaal 2018 naar 9,2 weken nu.

ORDERPOSITIE BUITENLAND

Van de respondenten geeft 46% aan te exporteren. 12% van de respondenten exporteert tot 10% van de omzet. De overige 34% exporteert gemid-

deld 45% van hun omzet. Van de metaalwaren-bedrijven exporteren gemiddeld twee van de drie bedrijven. Net als over de binnenlandse orderpositie zijn ondernemers ook over de buitenlandse orderpositie minder positief. Bij 30% van de exporterende bedrijven is de orderpositie buitenland toegenomen terwijl deze bij 15% is afgenomen. Per saldo is dat +15%. Een kwartaal eerder was dit per saldo +24% maar een halfjaar eerder +12%. Terwijl de ontwikkeling van de binnenlandse orderpositie over het algemeen redelijk gelijkmatig gaat, schommelt die van de buitenlandse orderpositie veel meer.

De buitenlandse orderpositie wordt nog steeds redelijk gewaardeerd door de exporterende metaalondernemers. Vier op de tien van hen geeft aan positief te zijn over de orderpositie terwijl maar 8% aangeeft niet tevreden te zijn. In het vierde kwartaal waren de verwachtingen over de orderportefeuille voor het eerste kwartaal van 2019 beduidend minder positief dan in voorliggende kwartalen. De verwachtingen voor de buitenlandse orderpositie voor het tweede

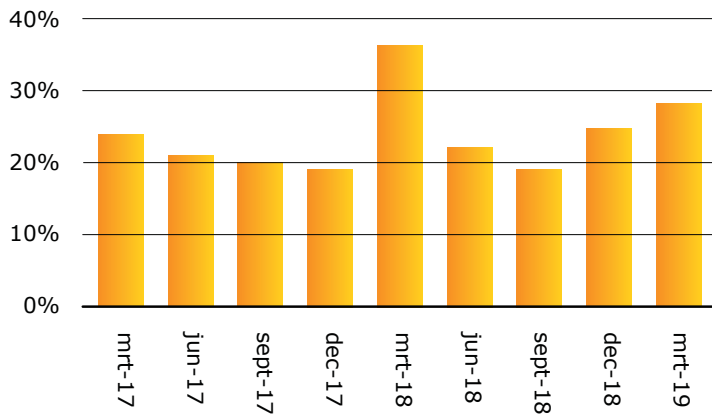
*Ruim 30 procent wist de
prijzen te verhogen*

kwartaal van 2019 zijn weer wat positiever. Verwachtte het vorige kwartaal per saldo 16% van de exporteurs een beter volgend kwartaal, nu is dat percentage opgelopen tot 25%.

VERKOOPPRIJZEN

In het vierde kwartaal wist 31% van de bedrijven hun verkoopprijzen te verhogen, terwijl slechts 3% de verkoopprijzen heeft verlaagd. Afgezet tegen het vierde kwartaal van 2018 is dat een toename. Vergeleken met het eerste kwartaal van 2018 is het een kleine afname. Een jaar geleden verhoogde 36% van de bedrijven hun ver-

Het saldo van bedrijven dat de verkoopprijzen heeft verhoogd

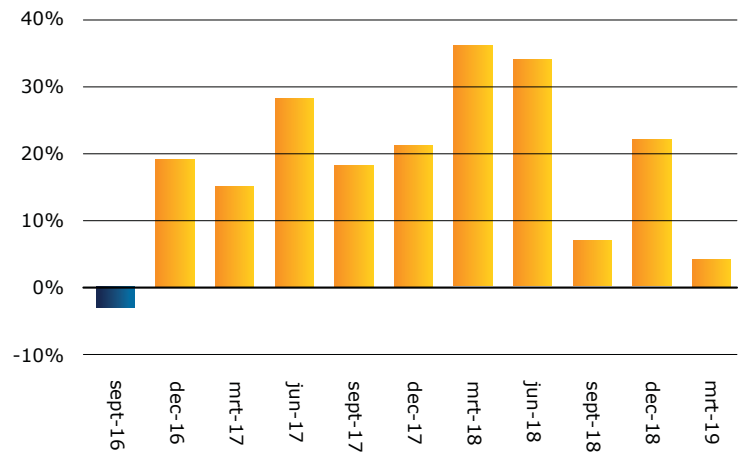
kooprijzen. Net als in het vorige kwartaal zitten er onder de aan de bouw toeleverende bedrijven de meeste bedrijven die hun prijzen wisten te verhogen.

PERSONEEL

Bij de respondenten werken gemiddeld 22,4 medewerkers waarvan 2,7 flexibele krachten. De verhouding inleenkrachten ligt hiermee op 12%, iets hoger dan de afgelopen jaren waarin dit percentage schommelde rond de 10 tot 11%. Bij de metaalwarenbedrijven is het aandeel flexibele krachten in het eerste kwartaal aanzienlijk hoger dan gemiddeld in het MKB-metaal. Het aantal medewerkers met een flexibele arbeidsovereenkomst nam iets toe. Het aantal bedrijven dat flexibele medewerkers in dienst heeft, nam in het eerste kwartaal iets af. Bij 8% was er sprake van toename van flexibel personeel terwijl er bij 11% sprake was van een afname. Vergelijkbaar met de voorgaande kwartalen is bij een op de vijf bedrijven het aantal vaste medewerkers toegenomen, terwijl bij 7% van de bedrijven het aantal medewerkers met een vast contract is afgenomen.

Het aantal bedrijven dat vacatures heeft uitstaan is heel licht afgenomen ten opzichte van de voorliggende kwartalen. Nu is nog 43% van de bedrijven opzoek naar nieuw personeel. Gemiddeld hebben deze bedrijven 2,3 vacatures openstaan. Afgezet tegen alle medewerkers hebben de respondenten voor meer dan 5% van hun personeelsbestand aan vacatures open staan. Binnen de verspaning en onderhoud- en servicebedrijven geeft de helft van de respondenten aan medewer-

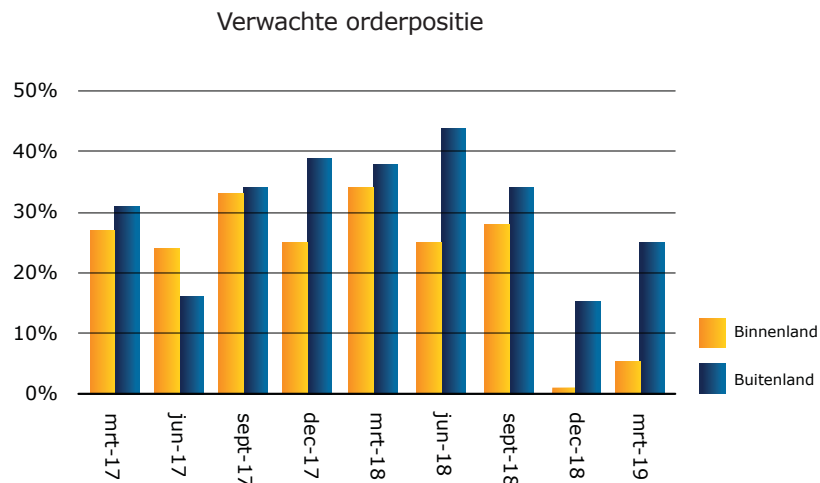
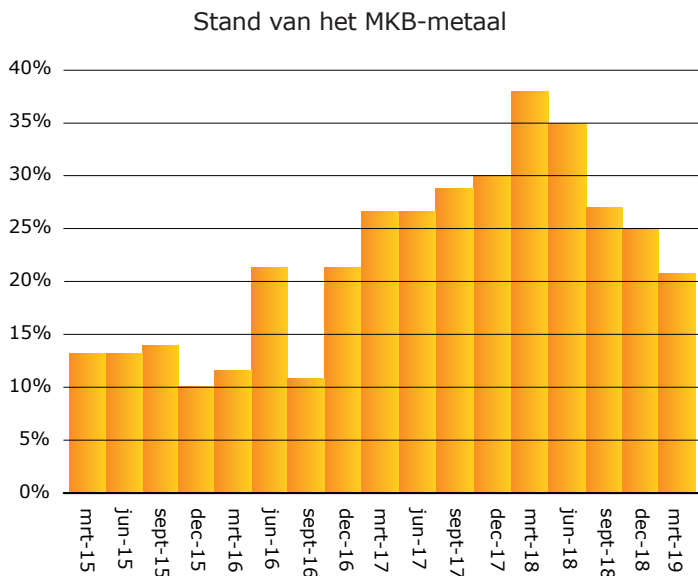
Ontwikkeling bedrijfsresultaat t.o.v. het vorige kwartaal

BEDRIJFSRESULTAAT

De ontwikkeling van het bedrijfsresultaat lijkt op die van de ontwikkeling van de orderpositie. Na een hoogtepunt in het eerste kwartaal van 2018 is deze langzaam afgenomen. In het eerste kwartaal is bij een kwart van de respondenten het bedrijfsresultaat toegenomen terwijl dit bij 21% is afgenomen. Negatieve uitschieter dit

kwartaal zijn de las- en constructiebedrijven. In deze sector geeft 28% van de bedrijven aan dat het bedrijfsresultaat in het eerste kwartaal is afgenomen ten opzichte van het vierde kwartaal. De waardering van het bedrijfsresultaat is in het eerste kwartaal ook iets lager dan in de voorgaande kwartalen, zij het dat nog steeds de helft van de respondenten aangeeft tevreden te zijn met het bedrijfsresultaat. Slechts 5% van

hen zegt ontevreden te zijn over het bedrijfsresultaat. Ook voor het bedrijfsresultaat verwacht het MKB-metaal een beter tweede kwartaal. Per saldo verwacht nu 19% een beter bedrijfsresultaat. Dit was in het vierde kwartaal slechts 4%. 23% van de respondenten verwacht een toename van het bedrijfsresultaat. Hieronder zijn relatief veel toeleveranciers aan de bouw- en onderhoudsbedrijven. Eén op de tien bedrijven verwacht een lager

bedrijfsresultaat in het tweede kwartaal van 2019. Het aantal bedrijven dat zegt winst te maken, ligt in het eerste kwartaal op een vergelijkbaar niveau als dat van het vierde kwartaal en daarmee lager dan een jaar geleden. Bijna driekwart van de bedrijven geeft aan winst te hebben gemaakt tegenover 6% dat aangeeft verlies te maken.

INVESTERINGEN IN HET MACHINEPARK

De afname die in het tweede kwartaal van 2018 is ingezet, zet zich niet door in het eerste kwartaal van 2019. In het vierde kwartaal van 2018 gaven iets meer ondernemers aan het komende halfjaar minder te zullen gaan investeren, in het eerste kwartaal is de investeringsverwachting in evenwicht. Er zijn net zoveel bedrijven die denken meer te gaan investeren als bedrijven die denken minder te gaan investeren. •

In deze editie van de Economische Barometer zijn de mechanisatiebedrijven en de fabrikanten en importeurs van landbouwmachines niet mee genomen. In de grafieken worden de positieve en negatieve antwoorden of het saldo weergegeven. De antwoorden geven geen absolute indicatie.

Realisatie, waardering en verwachting

De waardering van de orderportefeuille ligt in het eerste kwartaal van 2019 nog steeds op een redelijk niveau maar neemt nu wel snel af. Per saldo (positieve verminderd met de negatieve reacties) zegt 38% van de ondernemers aan tevreden te zijn over de orderpositie.

REALISATIE

De ontwikkeling van de orderpositie in het eerste kwartaal ten opzichte van het vierde kwartaal van 2018, neemt conform de verwachtingen in het vorige kwartaal, minder hard toe.

VERWACHTING

Net als in het vierde kwartaal van 2018 is ook nu de meest opvallende uitkomst van de Economische Barometer over het eerste kwartaal de verwachtingen ten aanzien van het volgende kwartaal. Na drie maanden van afname van de groei verwacht het MKB-metaal een beter tweede kwartaal. Dit geldt zowel voor de orderpositie (binnen en buitenland) als voor het te verwachten bedrijfsresultaat. Ook zijn er minder negatieve verwachtingen ten aanzien van investeringen in het machinepark.